

**І. М. Свириденко,**

*Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир*

## ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ

*У статті проаналізовано поняття «метод навчання», «інноваційні методи навчання». Розглянуто інноваційні методи навчання іноземної мови на немовних факультетах: метод навчальної дискусії, «Pro і Contra дебати», метод проєктів, метод створення проблемних ситуацій. Зазначено, що важливою складовою інноваційних методів навчання іноземної мови є форма навчання. Доведено, що на заняттях з використанням інноваційних методів навчання іноземної мови студенти засвоюють та усвідомлюють значущість навчального матеріалу, який згодом використовують у реальному житті.*

**Ключові слова:** методи навчання, інноваційні методи навчання, навчальна дискусія, метод проєктів, мозковий штурм, метод створення проблемних ситуацій, форми навчання.

### INNOVATIVE METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE AT NON-LINGUISTIC FACULTIES

*The article analyzes the concept of «teaching method», «innovative teaching methods». Innovative methods of teaching foreign languages at non-linguistic faculties such as training discussion method, «Pro and Contra debates», method of projects, method of creating problematic situation are studied. It is stated that an important component of innovative methods of foreign language teaching is the form of learning. It is proved that using innovative methods of teaching foreign language gives the ability for students to learn and understand deeper the importance of educational material that will be used by students in real life environment in future.*

**Key words:** teaching methods, innovative teaching methods, academic discussion, method of projects, brainstorming, method of creating problematic situations, form of learning.

### ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ НА НЕЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТАХ

*В статье проанализированы понятия «метод обучения», «инновационные методы обучения». Рассмотрены инновационные методы обучения иностранному языку на неязыковых факультетах: метод учебной дискуссии, «Pro и Contra дебаты», метод проэктвов, метод создания проблемных ситуаций. Указано, что важной составляющей инновационных методов обучения иностранному языку выступает форма обучения. Доказано, что на занятиях с использованием инновационных методов обучения иностранному языку студенты усваивают и осознают значимость учебного материала, который со временем используют в реальной жизни.*

**Ключевые слова:** методы обучения, инновационные методы обучения, учебная дискусия, метод проэктвов, мозговой штурм, метод создания проблемных ситуаций, формы обучения.

На сучасному етапі творення незалежної, правової, демократичної держави та інтеграції України до загальноєвропейського товариства особливого значення набуває оновлення змісту вищої освіти. Розвиток економічних, культурних, інформаційних зв'язків вимагають від випускника вищого навчального закладу активного володіння іноземною мовою. На сьогодні актуальною постає підготовка компетентних і конкурентно спроможних фахівців, які матимуть змогу реалізувати свою соціальну та мовну мобільність завдяки якісній іншомовній підготовці у міжкультурному спілкуванні та співпраці. Особливо важливого значення набуває ефективно вивчення іноземних мов шляхом застосування у навчальному процесі інноваційних форм та методів навчання.

**Метою статті** є виокремлення та вивчення інноваційних форм і методів навчання іноземної мови на немовних факультетах та визначенні можливостей їх застосування у ВНЗ.

Такі вчені як Д. Давиденко, Т. Коваль, В. Коломієць, В. Краснопольський, О. Кужель, О. Левченко, В. Масальський, М. Онищенко, Л. Подопрігора, В. Ткачук та інші висвітлювали у своїх працях питання застосування новітніх технологій при вивченні іноземної мови у вищій школі.

**Аналіз наукових публікацій** А. Віцюк, О. Ковалевської, А. Конишевої, Н. Саєнко [2; 10] свідчить про необхідність підвищення ефективності навчання іноземних мов на немовних факультетах за допомогою використання інформаційних технологій.

На нашу думку, вирішення проблеми підвищення якості підготовки студентів немовних факультетів у курсі викладання іноземної мови буде успішним, якщо будуть конкретно визначені роль і місце інноваційних методів у навчальному процесі.

Що ж означає «метод навчання»? Трактуювання цього поняття досить різне, але більшість авторів схильні вважати методи навчання способом організації навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається. З іншого боку, метод (грецьке «methodos» – буквально «шлях до чогось») – це спосіб досягнення мети; певним чином упорядкована діяльність; засіб пізнання або спосіб відтворення в мисленні предмета, який вивчається [7, с. 235].

На основі аналізу праць, що присвячені трактуванню та систематизації методів навчання, встановлено, що поняття методу навчання є достатньо широке [1; 3; 5; 6]. Н. Волкова, М. Фіцула схиляються до тлумачення цієї категорії як упорядкованого способу взаємопов'язаної діяльності викладача та студентів, спрямованого на досягнення окреслених навчально-виховних завдань [3, с. 275; 8, с. 130].

Зауважимо, що у зарубіжній педагогіці не припиняються й до цього часу дискусії стосовно найбільш точного його трактування. Більшість науковців Німеччини вважають, що слово метод у перекладі з грецької означає дослідження, спосіб, шлях до досягнення мети. Необхідно зазначити, що існують ще й інші точки зору щодо трактування цього терміна як наукової категорії. Так науковці К. Кюнцлі (Ch. Künzli), Ф. Берчі (F. Bertschy) розуміють під методом навчання гнучкі інструменти навчального процесу, які залежно від навчально-виховних завдань можуть змінюватися або пристосовуватися до них [9, с. 57].

Німецький дослідник А. Рот (A. Roth) відносить до поняття методу навчання усі заходи, що застосовує викладач під час навчального процесу [11, с. 24].

У сучасній методиці навчання іноземних мов поняття методу навчання трактується як шлях до поставленої мети. Отже, інноваційні методи навчання – це такий спосіб досягнення дидактичної мети, при якому навчально – пізнавальна діяльність упорядкована на основі інтерактивної моделі навчання.

Викладач іноземної мови ВНЗ використовує новітні методи навчання, що поєднують комунікативні та пізнавальні цілі. Зазначимо, що інноваційні методи навчання іноземних мов, що базуються на гуманістичному підході, спрямовані на

розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу. Саме такі методи створюють передумови для ефективного поліпшення навчального процесу у вищих навчальних закладах. Основними принципами сучасних методів є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на студента, цілеспрямованість та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії за наявності віри у викладача в успіх своїх студентів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук [4].

На основі практичного досвіду викладання німецької мови, зокрема при підготовці майбутніх істориків у ВНЗ, ми підкреслюємо, що необхідно застосовувати у навчальному процесі поряд з традиційними інноваційні форми та методи навчання. Адже вони стимулюють творчу активність студентів, вчать їх мислити, допомагають подолати невпевненість, сприяють самоствердженню, роблять навчальний процес захоплюючим і цікавим.

Сучасна комунікативна методика пропонує широке впровадження в навчальний процес активних нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу. Як показує практика дуже ефективні такі форми роботи: як індивідуальна, парна, групова та робота в команді. Найбільш відомі форми парної і групової роботи: внутрішні (зовнішні) кола; мозковий штурм; читання зигзагом; обмін думками; парні інтерв'ю та інші.

Традиційно навчання іноземних мов в немовному ВНЗ було орієнтоване на читання, розуміння й переклад спеціальних текстів, а також на вивчення проблем синтаксису наукового стилю. На сучасному етапі необхідно звернути більшу увагу на розвиток навичок мовного спілкування на професійні теми і ведення наукових дискусій. Застосування методу навчальної дискусії має важливе значення для висловлення власних поглядів і переконань студентів, зіставлення їх з позиціями опонентів, обстоювання своєї думки у навчальному процесі ВНЗ. За допомогою дискусії здійснюється групове обговорення проблеми, створюються різноманітні ситуації з метою досягнення істини шляхом зіставлення різних думок. Цей метод вчить студентів самостійно мислити, розвиває у них вміння практичного аналізу, навчає відстоювати власну точку зору. Необхідно зазначити, що важливою умовою ефективності навчальної дискусії у ході вивчення іноземної мови є попередня змістовна та мовна підготовка, яка полягає в накопиченні необхідних знань з теми дискусії [12].

Важливого значення при вивченні іноземної мови у ВНЗ набуває метод «Pro і Contra дебати». Це змагання між двома командами. Основними передумовами проведення дебатів є наявність двох протилежних позицій щодо окресленої викладачем проблеми; кожна команда ретельно готує свої аргументи; виступ має бути підтверджений доказами, доповідачі мають бути готовими до запитань та аргументів супротивників; учасники дебатів виступають послідовно. Перемогу отримує та команда, яка більш ефективно й аргументовано доводила свої позиції і спростовувала протилежні.

Метод «мозкової атаки» («мозкового штурму») застосовується тоді, коли перед студентами стоїть проблема пошуку нових рішень, нових походів до ситуації. Основне її завдання полягає в тому, щоб за невеликий проміжок часу відшукати ряд рішень однієї проблеми. Метод «мозкового штурму» заохочує студентів пропонувати нові й оригінальні ідеї завдяки забороні на критичні зауваження з боку викладача чи інших членів групи на стадії генерації ідей.

Найбільш ефективними з точки зору засвоєння мовного матеріалу та зацікавленості студентів у процесі навчання на немовних факультетах є проєктний метод, метод ділових рольових ігор та метод створення проблемних ситуацій.

У проєктній роботі студенти залучаються в створену педагогом пошукову навчально-пізнавальну діяльність. Використання проєктних технологій робить можливим формування та розвиток пошуково-дослідницьких, комунікативних, технологічних, інформаційних компетенцій, формує креативність, стимулює інтелектуальну активність, розвиває комунікативні вміння, допомагає формувати міжпредметні зв'язки, вчить використовувати інформаційно-телекомунікаційні технології при вивченні іноземної мови, допомагає оволодіти навичками роботи в групі, формує соціальну мобільність.

Метод ділової рольової гри. У ході рольової гри студенти неспеціальних факультетів змушені вирішувати різноманітні проблемні ситуації, які сприяють використанню іноземної мови не лише для повсякденного спілкування, а також для вирішення професійних завдань. Забезпечуючи формування відповідних видів мовленнєвої діяльності, вони допомагають реалізувати основну функцію вивчення іноземної мови у ВНЗ – формування у студентів професійної комунікативної компетенції.

Метод створення проблемних ситуацій ґрунтується на реальному прикладі життєвої ситуації. Важливою передумовою застосування цього методу у навчально-виховному процесі є самостійне формулювання студентами проблеми на основі постановки проблемних запитань і пізнавальних завдань, пошук шляхів її розв'язання через висунення гіпотез, вирішення проблеми і перевірка одержаних результатів [10; 12]. Застосування у навчальному процесі методу створення проблемних ситуацій робить навчальну діяльність захоплюючою, забезпечує міцне засвоєння знань студентами, оскільки вчить самостійно долати труднощі.

Отже, застосовуючи інноваційні форми і методи навчання, які спрямовані на якісне засвоєння знань, умінь і навичок студентами у вивченні іноземної мови на немовних факультетах, ми сприяємо розвитку їхньої розумової діяльності, виявленню умінь та навичок критичного осмислення проблем, набуттю досвіду самостійного опрацювання навчального матеріалу.

#### Література:

1. Алексюк А. Н. Общие методы обучения в школе / А. Н. Алексюк. – Изд. 2-е, перераб. и дополн. – К. : Рад. школа, 1981. – 207 с.
2. Віцюк А.А. Становлення та розвиток основних положень методики інтенсивного навчання іноземних мов: головні ідеї та принципи / А.А. Віцюк // Вісник ЛНУ ім. Т.Г. Шевченка. – No 10 (221). – Ч. I, 2011. – С. 178–186.
3. Волкова Н. П. Педагогіка : [посібн. для студ. вищ. навч. закл.] / Н. П. Волкова – К. : Академія, 2001. – 576 с.
4. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти / О. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2003.
5. Малік М. Інтерактивні технології навчання в професійній підготовці викладачів [Електронний ресурс] / М. Малік. – Київ, 2006. – Режим доступу : 1.04.2009 : <http://www.civicua.org/main/data?t=2&c=1&q=993939>
6. Мартиненко С. М. Загальна педагогіка : [навч. посібн.] / С. М. Мартиненко, Л. Л. Хоружа. – К. : МАУП, 2002. – 176 с.
7. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : Наук.метод. пос. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с. – С. 235.
8. Сасенко Н.С. Інноваційні технології у навчанні іноземних мов професійного спрямування / Н. С. Сасенко // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. – Вип. 18. – С. 213–221.
8. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посібн. [для студ. вищ. педагог. закл. осві-ти] / М. М. Фіцула – 2-е вид. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. – 192 с.
9. Künzli Ch. Didaktisches Konzept Bildung für eine nachhaltige Entwicklung / Christine Künzli, Franziska Bertschy. – Bern : Institut für Erziehungswissenschaft. – 3. überarbeitete Fassung, 2008. – 71 S.

10. Prange K. Bauformen des Unterrichts / K. Prange. – Bad Heilbrunn : Klinkhardt, 1986. – 291 S.  
 11. Roth A. Die Elemente der Unterrichtsmethode / A. Roth, H.-G. Roth. – München : List, 1978. – 155 S.  
 12. Weber B. Handlungsorientierte Methode / Birgit Weber. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 18.03.2009 : <http://www.sowi-online.de/methoden/dokumente/weberho.htm#aal>

УДК 81'42:811.131.1

Г. І. Слиш,

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

## СОЦІАЛЬНА НОВИНА: ВІД ТЕКСТУ ДО ДИСКУРСУ

*У статті з'ясовуються теоретичні положення текстології та дискурсології сучасного мовознавства, а також аналізується розвиток розуміння тексту і його місця в дискурсі. Проводиться аналіз тематичних текстів новинного характеру різних регістрів формальності італомовного дискурсу.*

**Ключові слова:** дискурс, текст, новина, дискурсивний аналіз, лінгвістичний аналіз тексту,

**SOCIAL NEWS: FROM TEXT TO DISCOURSE**

*This article covers theoretical propositions of modern textual and discourse linguistics and also analyses the development of understanding of the text and its place in the discourse. It provides criteria of differentiation and interdependency between discourse and text. The concept of the text and the discourse are quite disparate, not opposed to each other – their relations are characterized causation: the text is the result of the discourse. On the other side, the discourse exists first and foremost in texts. The article analyses thematic news texts in the frameworks of the Italian-language discourse. For the study was selected social news of the world famous founder of Facebook Mark Zuckerberg and his statement about donate 99% due to his daughter's birth of their Facebook shares over their lifetimes to effort to make the world better through education, medicine and Internet access. Five news sources was analysed and characteristic features of social news were reviled according to language structure on the morphemic, lexical, phraseological and semantic levels. According to discourse analysis we found important lexical structure in the most popular newspaper of Naples Il Mollino – E' nata Max, which refers to biblical theme and the birth of Jesus Christ – Christmas Day. This lexical structure clears point to importance of the daughter's birth for Zuckerberg's family. Further development of the study opens the way to research another media people, their child's birth and charity.*

**Key words:** discourse, text, news, discourse analysis, linguistic analysis of text.

**СОЦИАЛЬНАЯ НОВОСТЬ: ОТ ТЕКСТА К ДИСКУРСУ**

*В статье проясняются теоретические положения текстологии и дискурсологии современного языкознания, а также анализируется развитие понимания текста и его места в дискурсе. Проводится анализ тематических текстов новостного характера различных регистров формальности италоязычного дискурса.*

**Ключевые слова:** дискурс, текст, новость, дискурсивный анализ, лингвистический анализ текста.

Усі сфери діяльності людини сучасного інформаційно-технічного суспільства мають безпосередні точки дотику з дискурсом, що представлений будь-якими висловами у письмовій чи усній формі: телекомунікації, наукові та навчальні публікації, лекції, періодичні видання, ділова переписка, медичні рекомендації, – все, що призначено для цілеспрямованого впливу одних людей на інших. У наш час дослідники дискурсу цікавляться механізмами його комплексного впливу на особистість людини, на суспільну свідомість загалом [6, с.80–90].

Актуальність роботи зумовлена тим, що незважаючи на сотні визначень і десятки монографій, присвячених проблемі розмежування дискурсу і тексту, ці два протиставлюваних феномена продовжують залишатися «непізнаними об'єктами» в рамках соціальної новини. За мету нашого дослідження ми встановили проаналізувати сукупність новинних текстів суспільної тематики на засадах теоретичних положень текстології та дискурсології сучасного мовознавства, на матеріалі новини про народження доньки Марка Цукерберга у публіцистичних джерелах різних регістрів італомовного дискурсу. Предметом дослідження є аналіз мовних рівнів новинних текстів про народження доньки Марка Цукерберга у лінгвістичному та дискурсивному аспектах. Об'єктом дослідження було обрано тематичні тексти новинного характеру на тему народження доньки Марка Цукерберга.

Термін «дискурс» (фр. Discourse, англ. Discourse, від лат. Discursus «бігання взад-вперед; рух; круговорот; бесіда, розмова») налічує більше десяти різних дефініцій, які часом суперечливі одна одній. Цей термін є одним з найскладніших, оскільки він позначає деяку реальність мови – дискурсивну діяльність [5, с. 9].

Лінгвісти ХХ століття піднімали питання про те, що первинне, текст або дискурс. Акцент на динамічній стороні дискурсу, а також на первинності дискурсу по відношенню до тексту є одним з ключових аспектів у трактуванні дискурсу в теорії комунікації: дискурс тут розуміється як комунікативна дія, в ході якої продукуються і артикуються тексти [3, с. 223–225]. Прихильники теорії про те, що текст первинний, посилаються на те, що дискурс актуалізує мова (як абстрактну знакову систему) і тексти (як абстрактні ментальні конструкти) [3, с. 223–225].

Будь-який дискурс також є текстом. Однак, не кожен текст – це дискурс. Так, наприклад, текст – це книга, що знаходиться на полиці, але вона ж і дискурс в руках читача (адресата) [3, с. 223–225].

Першим розмежував поняття «тексту» і «дискурсу» Т. А. Ван Дейк у своєму трактаті «Стратегії розуміння зв'язного тексту», але у зазначеній роботі терміни постійно плутаються, що й зрозуміло: англ. discourse вживається як у значенні тексту, так і просто розмови [2].

Досліджуючи межі дискурсу і тексту Н. Д. Арутюнова зазначала, що дискурс – це мова, «занурена в життя». Тому термін «дискурс», на відміну від терміна «текст», не застосовується до древніх текстів, зв'язок яких з життям не встановлюється безпосередньо» [1, с. 136–137].

В. І. Карасик характеризував дискурс як явище проміжного порядку між промовою, спілкуванням, мовною поведінкою, з одного боку, що фіксується текстом, який залишається в сухому залишку спілкування, з іншого боку [4].

У своїй роботі «Текст і дискурс (через призму Іньї концепції)» Чан Кім Бао, спираючись на методологію східної лінгвістичної школи, запропонувала нову концепцію. Дискурс і текст представлені як взаємопроникнення двох протилежних сторін однієї сутності – інь і ян, де текст є потенціалом (інь), а дискурс – реалізацією цього потенціалу в мовній діяльності (ян). При цьому враховуються всі лінгвістичні та екстралінгвістичні фактори, що беруть участь в організації